

بخش اختیاری: (دانش آموز عزیز لطفاً در این بخش دو فصل را به دلخواه انتخاب کنید و فقط به سوال های همان دو فصل پاسخ دهید.)

۱. چگونه موقعیت مکانی پدیده ها را روی کره زمین مشخص می کنند؟
 الف) با استفاده از نصف النهارات
 ب) با استفاده از جهت یابی
 ج) با استفاده از مدارات
 د) با استفاده از مختصات جغرافیایی
۲. حرکت وضعی را تعریف کنید.
۳. جدول زیر را کامل کنید.

انواع سیارات	مدار گردش	جنس
درونی	ب)	سطوح سنگی و جامد دارند
الف)	بزرگتر	ج)

۴. گاز هایی که دور تا دور کره ی زمین را فراگرفته اند کدام یک از محیط های کره زمین را می سازند؟
 الف) لیتوسفر
 ب) اتمسفر
 ج) هیدروسفر
 د) بیوسفر
۵. افراد زیادی به قله اورست صعود کرده اند، اما تعداد افرادی که به عمق گودال ماریانا رفته اند بسیار کم است. چرا؟ دو دلیل بنویسید.
 ۱-
 ۲-
۶. دو پیامد ناخوشایند گرم شدن کره ی زمین را بنویسید.
 ۱-
 ۲-

۷. ویژگی های زیر مربوط به کدام زیست بوم است؟ (یک مورد اضافه است)

بیابان	ساوان	تایگا	توندر
- الف) ناحیه ای که دارای زمستان های طولانی و بسیار سرد و تابستان های کوتاه می باشد.
 ب) دارای آب و هوایی گرم در تمام طول سال است و در آن دو فصل خشک و مرطوب وجود دارد.
 ج) در این منطقه در شش ماه از سال میانگین دما کمتر از صفر درجه است و زمین همیشه مرطوب است.
 ۸. دلایل تنوع زیست بوم ها را نام ببرید. (سه مورد)
 ۹. دو را هکار صحیح و خردمندانه استفاده از منابع طبیعی را بنویسید.

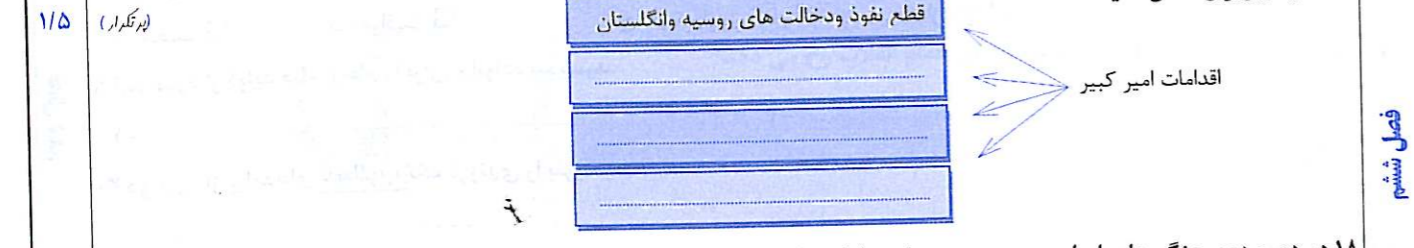
۱۰. علت اصلی رشد فوق العاده جمعیت در دو قرن اخیر چیست؟
 الف) کاهش مرگ و میر
 ب) تولید مواد غذایی
 ج) افزایش موالید
 د) پیشرفت وسایل ارتباطی
۱۱. برای هریک از مهاجرت های زیر یک مثال بنویسید.
 الف) داخلی:
 ب) اجباری:
۱۲. دو مورد از علل داخلی نابرابری جهانی را بنویسید.
 ۱-
 ۲-

۱۳. هریک از اقدامات زیر مربوط به کدام پادشاه صفوی است؟ گزینه مرتبط را به یکدیگر وصل کنید.

الف	ب
الف) رسمی کردن مذهب شیعه	۱- شاه عباس
ب) تثبیت و تحکیم حکومت صفوی	۲- شاه اسماعیل
ج) تشکیل سپاه جدید از افراد غیر قزلباش	۳- شاه سلطان حسین
	۴- شاه تهماسب (اول)

۱۴. دلایل رونق تجارت داخلی و خارجی در زمان صفویه چه بود؟ (سه مورد)
 ۱-
 ۲-
 ۳-
۱۵. به سوالات زیر در ارتباط با جنگ چالدران پاسخ دهید.
 الف) علت وقوع جنگ چه بود؟
 ب) علت شکست سپاه ایران چه بود؟

۱۶. او کیست؟ «به جای عنوان پادشاه لقب وکیل الرعایا را برای خود برگزید.»

۱۸. در دوره دوم جنگ های ایران و روسیه در زمان سلطنت فتحعلی شاه قاجار سپاه ایران متحمل شکست شد و مجبور به بستن چه قرار دادی گردید؟

بخش اجباری: دانش آموز عزیز در این بخش لطفاً به تمامی سوالات فصل هفتم تا دوازدهم پاسخ دهید.

۱۹. انقلاب مشروطیت در دوره ی حکومت کدام پادشاه قاجار رخ داد؟
 الف) احمد شاه
 ب) محمد علی شاه
 ج) مظفرالدین شاه
 د) ناصرالدین شاه
۲۰. بهانه ی متفقین برای اشغال ایران در جنگ جهانی دوم چه بود؟
۲۱. درست یا نادرست بودن هر عبارت را مشخص کنید.
 الف) مهمترین خواسته مردم در نخستین قیام مشروطه تأسیس عدالتخانه بود.
 ب) رهبران نهضت ملی شدن صنعت نفت، آیت الله مدرس و دکتر مصدق بودند.
 ج) کشورهای انگلستان و روسیه طی قرارداد ۱۹۰۷، ایران را میان خود تقسیم کردند. (تاییدی)

۲۲. علت قیام ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲ چه بود؟
 الف) اعتراض به تبعید امام خمینی (ره)
 ب) مخالفت امام خمینی (ره) با کاپیتولاسیون
 ج) اعتراض به دستگیری امام خمینی (ره)
 د) مخالفت با مقاله توهین آمیز به امام خمینی (ره)
۲۳. نام دو نهاد از مهم ترین نهادهایی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی به فرمان امام خمینی (ره) شکل گرفتند را بنویسید.
 ۱-
 ۲-
۲۴. هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود؟ (دو مورد)

مدت : ۶۰ دقیقه

تاریخ امتحان: خردادماه

درس: مطالعات اجتماعی

پایه نهم

فصل نهم

۲۵. شکل زیر را کامل کنید.

الف)

ب)

۲۶. کامل کنید.

الف) نماد یعنی:

ب) فرهنگ یعنی:

۲۷. هریک از ویژگی های زیر مربوط به کدام نوع از انواع هویت به شمار می رود؟ (یک مورد اضافه است)

اجتماعی	روانی	جسمانی
---------	-------	--------

الف) شما دانش آموزان پایه نهم هستید

ب) شما به آینده امیدوار هستید

۲۸. بنیان خانواده بر چه چیزی استوار است؟

الف) محبت ب) مراقبت

ج) فرزند آوری د) ازدواج

۲۹. دو مورد از فواید صلح ارحام را برای خانواده بنویسید.

۱-

۲-

۳۰. دو مورد از پیامدهای نامطلوب تک فرزندی را بنویسید.

۳۱. جدول زیر را کامل کنید.

الف) مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی ایران.	الف	ر
ب) به معنای سرپرستی است.	ب	و
ج) یکی از حقوق شهروندی که بر اساس آن شهروندان حق دادخواهی دارند.	ج	ق

۳۲. هریک از موارد زیر وظیفه کیست؟ گزینه ی مرتبط را به یکدیگر وصل کنید. (یک مورد اضافی است.)

الف) فرماندهی کل نیروهای مسلح	الف	۱
ب) دفاع از کشور در زمان صلح و جنگ	ب	۲
ج) برقراری نظم و امنیت و رسیدگی به اختلافات و شکایات ها	ج	۳
د) شوراهای اسلامی شهر و روستا	د	۴

۳۳. چرا حق حاکمیت بر انسان از آن خداست؟

۳۴. محور اصلی اقتصاد مقاومتی چیست؟

الف) بهره وری ب) افزایش تولید

ج) کاهش هزینه د) جلوگیری از اتلاف انرژی

۳۵. دو راهکار مهم برای افزایش بهره وری را در زندگی فردی و اجتماعی بنویسید.

۱-

۲-

۳۶. بهره وری سبز یعنی چه؟

مدت : ۶۰ دقیقه

تاریخ امتحان: خردادماه

درس: مطالعات اجتماعی

پایه نهم

فصل اول

بخش اختیاری: (دانش آموز عزیز لطفاً در این بخش دو فصل را به دلخواه انتخاب کنید و فقط به سوال های همان دو فصل پاسخ دهید)

۱. سیاره های درونی منظومه شمسی ، سطوح سنگی و جامد دارند. درست نادرست

۲. مدت زمان واقعی یک دور کامل گردش زمین به گرد خورشید چه مدت می باشد؟

الف) ۳۶۶ روز ب) ۳۶۵ روز و ۶ ساعت ج) ۳۶۵ روز د) ۳۶۶ روز و ۶ ساعت

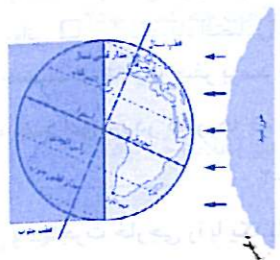
۳. گزینه های مربوط به هم را به یکدیگر وصل کنید. (در گزینه های سمت چپ یک مورد اضافه است)

الف	ب
الف) مدار ☐ ۱- نیم دایره های فرضی که از قطب شمال تا قطب جنوب کشیده شده است.	ب) نصف النهار ☐ ۲- دایره های فرضی که موازی با خط استوا هستند.
☐ ۳- دایره های فرضی که از قطب شمال تا قطب جنوب کشیده شده است.	

۴. مکان دقیق قرار گرفتن یک پدیده روی کره زمین را چه می نامند؟

۵. نتایج حرکت وضعی زمین را بنویسید (یک مورد)

۶. با توجه به تصویر مقابل در نیمکره شمالی کدام انقلاب رخ می دهد؟

۷. در نیمکره جنوبی وسعت خشکی های زمین نسبت به آب ها بیشتر است. درست نادرست

۸. منابع سرشار نفت و گاز و جزایر ماهی گیری در کدام قسمت اقیانوس دیده می شود؟

الف) فلات قاره ب) شیب قاره ج) گودال اقیانوسی د) دشت اقیانوسی

۹. هر یک از بخش های محیط کره زمین را چه می نامند؟ (در گزینه های سمت چپ یک مورد اضافه است)

الف	ب
الف- بخش خارجی کره زمین که حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده اند. ☐ ۱- هیدروسفر	ب) بخشی که شامل اقیانوس ها ، دریاها ، دریاچه ها ، رودها و نزولات جوی می باشد. ☐ ۲- بیوسفر
☐ ۳- لیتوسفر	

۱۰. انسان چگونه ناهمواری های زمین را تغییر می دهد؟ (دو مورد)

۱-

۱۱. دوری و نزدیکی به اقیانوس ها و دریاها چه تاثیری بر آب و هوا دارد؟ (توضیح دهید)

۱۲. یک زیست بوم فقط بخش کوچکی از یک منطقه را در بر می گیرد. درست نادرست

۱۳. در کدام کشور شکار گسترده ی فیل ها صورت می گیرد.

الف) زئیر ب) کامرون ج) کنیا د) ساحل عاج

فصل سوم

فصل دوازدهم

۱۴. هر یک از ویژگی های زیر مربوط به کدام زیست بوم است؟ (در گزینه های سمت چپ یک مورد اضافه است)

الف	ب
الف) این زیست بوم دارای درختانی سوزنی برگ مانند کاج می باشد.	۱- ساوان
ب) در این زیست بوم گیاهانی چون خزه و گل سنگ می رویند.	۲- بیابان
ج) این زیست بوم دارای علفزارها با درختان تک و منفرد است.	۳- توندرا
د) در این زیست بوم درختان یا بوته های خاردار می رویند.	۴- تایگا
	۵- جنگل های استوایی

۱۵. به دوسوال زیر در مورد زیستگاه ها پاسخ دهید
الف) به نظر شما چرا باید از زیستگاه ها محافظت شود؟ (یک مورد)
ب) اگر حفاظت از زیستگاه جنگل های استوایی را به شما واگذار کنند چه راهکاری برای حفاظت آن ارائه می دهید (یک مورد)

۱۶. امروزه کاهش مرگ و میر عامل اصلی رشد جمعیت می باشد
۱۷. میزان طول عمر یا امید به زندگی در یک جامعه نشان دهنده ی وضعیت در آن جامعه است.
الف) سلامت روحی و روانی ب) رفاه اقتصادی ج) دانش و فرهنگ د) سلامت و بهداشت

۱۸. اگر درصد رشد جمعیت به کمتر از صفر برسد به آن چه می گویند؟
۱۹. برای پی بردن به وضع آموزش در کشورها چه معیارهایی در نظر گرفته می شود؟ (۳ مورد)
۱-
۲-
۳-

۲۰. مهاجرت داخلی و مهاجرت خارجی را با یکدیگر مقایسه کنید.

۲۱. از اقدامات مهم شاه اسماعیل صفوی، رسمی کردن مذهب شیعه بود.
۲۲. شیخ بهایی از عالمان بزرگ کدام سلسله بود؟
الف) افشاریه ب) زندیه ج) صفویان د) قاجاریه

۲۳. یک مورد از دلایل سیاسی و نظامی ضعف و فروپاشی حکومت صفوی را بیان کنید.
۲۴. چرا در دوره صفویه شرایط مناسبی برای رونق زندگی اجتماعی و اقتصادی ایران پدید آمد؟ (دو مورد)
۱-
۲-

۲۵. من کدام پادشاه صفوی هستم؟
زمانی که قدرت را در حکومت صفوی به دست گرفتم، با کاهش قدرت قزلباش ها و مجهز کردن سپاه به تفنگ و توپ، توانستم عثمانی ها، ازبکان و پرتغالی ها را از ایران و سواحل جنوبی بیرون برانم.

۲۶. طبق کدام عهدنامه ایالت های گرجستان و باکو و گنجه از حاکمیت ایران جدا شد؟
الف) پاریس ب) گلستان ج) ترکمان چای د) مفصل

۲۷. هر یک از موارد زیر مربوط به کدام پادشاه می باشد؟
(احمد شاه - ناصر الدین شاه - فتحعلی شاه - کریم خان زند - نادرشاه)
الف) افغان ها را شکست داد و سلسله افشاریه را تاسیس کرد.
ب) نهضت تنباکو برای رهایی از سلطه خارجی در زمان پادشاهی او رخ داد.
ج) هنگام رسیدن به حکومت عنوان وکیل الرعایا را برای خود انتخاب کرد.

۲۸. انقلاب صنعتی اروپا توجه کشورهای اروپایی را به سوی چه مناطقی جلب کرد؟ (یک مورد)

بخش اجباری: دانش آموز عزیز در این بخش لطفاً به تمامی سوالات فصل هفتم تا دوازدهم پاسخ دهید.

۲۹. درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.
انقلاب مشروطیت در زمان مظفرالدین شاه رخ داد.
درست نادرست (پرتکرار)

۳۰. در جریان ملی شدن نفت ایران چه کسانی رهبری نهضت را بر عهده داشتند؟
۱-
۲-

۳۱. دو مورد از اقدامات رضاشاه را در دوران حکومتش بنویسید.
۱-
۲-

۳۲. نظام پادشاهی استبدادی را با نظام پادشاهی مشروطه مقایسه کنید.

۳۳. بعد از کودتای ۲۸ مرداد نفوذ و سلطه ی کدام کشور در ایران بیشتر شد؟
الف) روسیه ب) انگلیس ج) فرانسه د) آمریکا

۳۴. نخستین مرجع دینی که به مخالفت با تصویب نامه انجمن ایالتی و ولایتی شاه پرداخت چه کسی بود؟
۳۵. آیت الله خامنه ای چگونه به رهبری انقلاب برگزیده شد؟
۳۶. هدف از تشکیل نهاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان توسط رهبر انقلاب چه بود؟
۳۷. حق کاپیتولاسیون را شرح دهید.

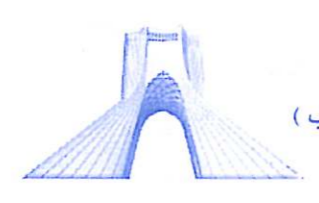

۳۸. گزینه های سمت راست را به گزینه های مربوط به سمت چپ وصل کنید. (در گزینه سمت چپ یک مورد اضافی است)

الف	ب
الف) شیوه زندگی مشترک یک جامعه	۱- ارزش
ب) نشانه یا نماینده ی یک پدیده دیگر است	۲- هنجار
ج) قواعد شیوه مورد قبول یک جامعه برای انجام کارهاست	۳- فرهنگ
	۴- نماد

۳۹. به چه دلایلی ما از هنجارها پیروی می کنیم؟ (دو مورد)
۱-
۲-

۴۰. ویژگی های انتسابی و اکتسابی هویت را با یکدیگر مقایسه کنید.

۴۱. کدام تصویر نشان دهنده ی مهم ترین عنصر تشکیل دهنده ی هویت ملی است؟ تصویر (.....)

الف) (الف)
ب) (ب)
ج) (ج)

۴۲. از نظر اسلام مهم ترین عامل انتخاب همسر ایمان و اعتقادات دینی است.
درست نادرست

ادامه فصل دهم

فصل دوازدهم

۴۳. کدام یک از روش های زیر برای اجتماعی کردن اعضای خانواده، مناسب تر است؟

- (الف) گفت و گو (ب) تشویق (ج) تنبیه (د) به تناسب شرایط

۴۴. چرا اجتماعی شدن، هم نیاز فرد و هم نیاز جامعه است؟

۴۵. پیامد های نامطلوب تک فرزندی برای خانواده و جامعه را بیان کنید؟ (دو مورد)

- ۱-
۲-

۴۶. با توجه به متن زیر بیان کنید این اقدام خانواده محسن نشانه توجه به کدام سفارش دین اسلام است.

خانواده محسن به دلیل کار در کارخانه ساکن شهر شده اند. ولی در روزهای تعطیل از شهر به روستای خود می روند و به دید و بازدید از اقوام، فامیل و پدر و مادر خود می پردازند...

۴۷. حمایت از گروه های خاص نیازمند، از وظایف حکومت هاست.

- درست نادرست

۴۸. اعضای شوراهای اسلامی شهر و روستا را چه کسانی انتخاب می کنند؟

۴۹. دو مورد از وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی، بر اساس قانون اساسی کشور را بیان کنید.

- ۱-
۲-

۵۰. دو مورد از راه های مشارکت سیاسی مردم را به عنوان تکالیف شهروندی بیان کنید.

- ۱-
۲-

۵۱. مالیات و عوارض را با یکدیگر مقایسه کنید.

- ۱-
۲-

۵۲. بهره وری سبز بر افزایش بهره وری همراه با.....

- (الف) افزایش سطح زیر کشت می باشد. (ب) حفظ محیط زیست تاکید می کند.
(ج) افزایش میزان تولید می باشد. (د) بر حفظ قدرت خرید مردم تاکید می کند.

۵۳. کار درست را با روش درست انجام دادن یعنی.....

- (الف) رفاه (ب) توسعه (ج) بهره وری (د) رشد اقتصادی

۵۴. دو راهکار مهم برای افزایش بهره وری را در زندگی فردی و اجتماعی بنویسید.

- ۱-
۲-

۵۵. منظور از اقتصاد مقاومتی چیست؟ (توضیح دهید)

- ۱-

بخش اختیاری: (دانش آموز عزیز لطفاً در این بخش دو فصل را به دلخواه انتخاب کنید و فقط به سوال های همان دو فصل پاسخ دهید)

۱. درست یا نادرست بودن جمله های زیر را مشخص کنید.

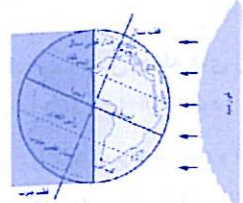
- (الف) در سیاره های گازی یا بیرونی تعداد قمرها کم تر است. درست نادرست
(ب) هر منطقه زمانی یک قاچ ۱۵ درجه ای است که یک ساعت را به خود اختصاص می دهد. درست نادرست

۲. نتایج مایل بودن محور قطب ها نسبت به سطح مدار گردش انتقالی زمین را بنویسید. (سه مورد)

۰/۷۵ (پرتکرار)

۳. با توجه به شکل مقابل مشخص کنید که در نیمکره شمالی کدام پدیده بوجود آمده است؟ در مورد آن پدیده توضیح دهید.

۰/۷۵ (پرتکرار)

(الف) انقلاب تابستانی (ب) انقلاب زمستانی

۴. جهت قبله در کشور ما «ایران» به کدام سمت است؟

۰/۵

۵. بخش خارجی کره زمین که حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده، چه نام دارد؟

۰/۵ (پرتکرار)

(الف) اتمسفر (ب) بیوسفر (ج) لیتوسفر (د) هیدروسفر

۶. چرا مطالعات در مورد اقیانوس ها و بستر آن ها با دشواری های زیادی روبه رو است؟ (دو مورد)

۰/۵ (پرتکرار)

- ۱-
۲-

۷. نتیجه حرکت ورقه ها در پوسته چیست؟ (سه مورد)

۰/۷۵ (تالیفی)

۸. گرم شدن کره زمین پیامد های ناخوشایندی بدنبال دارد. شما به سه مورد از این پیامدهای ناخوشایند اشاره کنید.

۰/۷۵ (پرتکرار)

۹. نام یا شماره زیست بوم مورد نظر را در کنار عبارت صحیح بنویسید.

۰/۷۵ (پرتکرار)

۱- تایگا ۲- توندرا ۳- ساوان ۴- بیابان ۵- جنگل های استوایی

(الف) زیست بومی با علفزارها و تک درختان منفرد. (.....)

(ب) زیست بومی با باران کمتر از ۵۰ میلی متر در سال و بوته های خاردار. (.....)

(ج) زیست بومی با بیشترین تنوع زیستی در جهان. (.....)

۱۰. چرا به جنگل های استوایی «ریه های زمین» می گویند؟

۰/۵

۱۱. مهم ترین عوامل که باعث از بین رفتن پوشش گیاهی، نابودی گونه های جانوری و آلودگی آب و خاک و هوای زیستگاه ها می شوند، را نام ببرید (سه مورد)

۰/۷۵

۱۲. سردترین بیابان جهان چه نام دارد؟

۰/۵

۱۳. با توجه به شاخص «توسعه انسانی» در سال ۲۰۱۴ میلادی، ایران در کدام یک از کشورها قرار می گیرد؟

۰/۵

(الف) توسعه انسانی خیلی بالا (ب) توسعه انسانی بالا (ج) توسعه انسانی متوسط (د) توسعه انسانی پایین

۱۴. درست یا نادرست بودن جمله های زیر را مشخص کنید:

(الف) وقتی میزان مرگ و میر بیشتر از موالید (تولد) می شود، جمعیت کاهش می یابد. درست نادرست

۰/۲۵

(ب) در کشورهای مالی، نپال و بنگلادش میانگین سال های تحصیل زیاد است. درست نادرست

۰/۲۵

۱۵. مهاجرت اجباری را تعریف کنید و یک مثال بزنید.

۱

۱۶. علل داخلی موثر در نابرابری جهانی را نام ببرید.

۰/۷۵ (پرتکرار)

- ۱-
۲-
۳-

فصل اول

فصل دوم

فصل سوم

فصل چهارم

۱۷. کدام شاه صفوی با کمک انگلیسی ها ، توانست پرتغالی ها را از سواحل و جزایر جنوبی ایران بیرون راند؟
 الف) شاه اسماعیل ب) شاه عباس ج) شاه تهماسب د) شاه سلطان حسین

۱۸. سه دلیل گسترش و رونق تجارت در دوره صفویان را بنویسید.
 (هرکدام ۰/۷۵)

۱۹. از بین شهرهای زیر ، کدام شهرها پایتخت صفویان بوده است؟ «دور آن ها دایره بکشید» (سه شهر)
 (اردبیل - تبریز - مشهد - قزوین - شیراز - اصفهان - کاشان)

۲۰. پرسودترین کالای صادراتی ایران در دوره صفویه چه نام داشت؟
 (هرکدام ۰/۷۵)

۲۱. درست یا نادرست بودن جمله های زیر را مشخص کنید:
 الف) لقب کریم خان زند وکیل الرعایا بود.
 ب) عباس میرزا ، ولیعهد ناصرالدین شاه و فرمانده سپاه ایران در جنگ با روس ها بود.
 (هرکدام ۰/۷۵)

۲۲. در عهدنامه گلستان چه مناطقی از حاکمیت ایران خارج شدند و تحت حاکمیت روسیه قرار گرفتند؟ (۳ مورد)
 (هرکدام ۰/۷۵)

۲۳. موفقیت نهضت تنباکو از نظر سیاسی و اجتماعی چه اهمیتی داشت؟
 (هرکدام ۰/۷۵)

۲۴. من کیستم:
 پس از برقراری امنیت و آرامش ، اقدامات اصلاحی گسترده ای را برای نوسازی و کارآمدی تشکیلات حکومتی و مبارزه با فساد اداری و اقتصادی آغاز کردم و در سیاست خارجی ، توجه ویژه ای به حفظ استقلال کشور داشتم.
 (هرکدام ۰/۷۵)

بخش اجباری: دانش آموز عزیز در این بخش لطفاً به تمامی سوالات فصل هفتم تا دوازدهم پاسخ دهید.

۲۵. انقلاب مشروطیت در دوره ی حکومت کدام پادشاه قاجار رخ داد؟
 الف) احمد شاه ب) محمد علی شاه ج) مظفرالدین شاه د) ناصرالدین شاه

۲۶. انگلستان و روسیه در قرارداد ۱۹۰۷ چه تصمیمی درباره ی ایران گرفتند؟
 هدف اصلی متفقین از اشغال ایران چه بود؟
 (هرکدام ۰/۷۵)

۲۸. رهبری نهضت ملی شدن صنعت نفت را چه کسانی بر عهده داشتند؟
 دو مورد از اقدامات رضاشاه را بنویسید؟
 (هرکدام ۰/۷۵)

۳۰. درست یا نادرست بودن جمله های زیر را مشخص کنید:
 الف) رژیم شاه ، امام خمینی (ره) را در ۱۳ آبان ۱۳۴۳ به کشور عراق تبعید کرد
 ب) دو سال پس از اعلام آتش بس ، آزادگان به کشور بازگشتند.
 ۳۱. علت قیام ۱۹ دی ماه ۱۳۵۶ مردم قم چه بود؟
 ۳۲. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان با چه هدفی شکل گرفتند؟
 ۳۳. امام خمینی (ره) به دولت موقت چه ماموریتی دادند؟
 ۳۴. دو عامل موثر در موفقیت انقلاب اسلامی را بنویسید.
 (هرکدام ۰/۷۵)

۳۵. جدول روبرو را کامل کنید:
 الف) قواعد و شیوه ی مورد قبول یک جامعه
 ب) یکی از بخش های هویت فردی
 ج) شیوه زندگی مردم یک جامعه

هـ	الف)
ر	ب)
ف	ج)

۳۶. ویژگی های انتسابی یعنی چه؟ با یک مثال توضیح دهید.
 ۳۷. چه عواملی می توانند نمادها ، ارزش ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند؟ (سه مورد)
 الف) ب) ج)

۳۸. اولین شرط بقای هر جامعه ای چیست؟
 الف) اقتصاد ب) تربیت فرزندان ج) جمعیت د) عدالت

۳۹. واژه (صله) به چه معناست؟ منظور از صله ارحام چیست؟
 ۴۰. اولین گام در راه تشکیل یک خانواده متعادل و سالم دقت در است.
 ۴۱. یک مورد از کارکردهای خانواده را بنویسید.
 (هرکدام ۰/۷۵)

۴۲. درست یا نادرست بودن جمله های زیر را مشخص کنید:
 الف) رهبری در جمهوری اسلامی ایران بر پایه ولایت فقیه است .
 ب) واژه «شهروند» به روابط متقابل مردم و شهرداری اشاره دارد .
 ۴۳. سه مورد از وظایف همه حکومت ها را بنویسید.
 درست نادرست
 درست نادرست

۴۴. نمودار زیر را کامل کنید. «قوای تحت نظارت رهبری»
 رهبری
 الف) قوه
 ب) قوه
 ج) قوه

۴۵. چه موقعی قانون، جایگاه واقعی خود را پیدا می کند.
 (هرکدام ۰/۷۵)

۴۶. مدیر یک کارخانه بیسکویت سازی می خواهد به « بهره وری سبز » کمک کند . کدام فعالیت او را در این جهت و راستا است؟
 الف) میزان شکر بیسکویت ها را افزایش دهد .
 ب) پاداش کارگران را زیاد کند تا تولید بیشتر شود.
 ج) در بسته بندی بیسکویت ها تغییری بوجود بیاورد که پلاستیک و کاغذ کمتری مصرف شود.
 د) دستگاهی بخرد که تعداد بیشتری بیسکویت را در یک ساعت بسته بندی کند.
 (هرکدام ۰/۷۵)

۴۷. اقتصاد مقاومتی یعنی چه؟
 ۴۸. راهکارهای مهم برای افزایش بهره وری در زندگی چیست؟ (دو مورد)
 (هرکدام ۰/۷۵)

آیا می دانید چهار پنجم بانوران را هشرات تشکیل داده اند ؟

بخش اختیاری: (دانش آموز عزیز لطفاً در این بخش دو فصل را به دلخواه انتخاب کنید و فقط به سوال های همان دو فصل پاسخ دهید)

فصل اول
۱. دو تفاوت سیاره های درونی و بیرونی منظومه خورشیدی را بنویسید؟
۲. نتایج حرکت وضعی زمین را بنویسید.
۳. چرا در زندگی از ساعت واقعی استفاده نمی کنیم. با ذکر مثال توضیح دهید؟

فصل دوم
۴. فلات ها سرزمین های نسبتاً هموار اما مرتفع اند که از اطراف به سرزمین های کم ارتفاع و پست منتهی می شوند.
۵. خشکی ها زودتر از آب ها گرم می شوند و سریع تر گرمای خود را از دست می دهند.
۶. فلات قاره (ایوان خشکی) از چه لحاظ دارای اهمیت می باشد؟
۷. چرا نواحی استوایی گرم تراز مناطق قطبی هستند؟

فصل سوم
۸. عواملی که باعث از بین رفتن پوشش گیاهی، نابودی گونه های جانوری و آلودگی آب و زیستگاه ها شده اند را بنویسید؟
۹. هر یک از ویژگی های سمت چپ مربوط به کدام زیست بوم سمت راست می باشد. گزینه های مرتبط را با خطی به هم وصل کنید.

الف	ب
۱. توندرا	الف) دو فصل خشک و بارانی
۲. تایگا	ب) میزان بارندگی سالیانه کمتر از ۵۰ میلی متر
۳. ساوان	ج) داشتن جنگل های سوزنی برگ
۴. بیابان	د) زمین های پوشیده از برف و یخ
	ه) رطوبت در آن حدود ۸۰ درصد است

فصل چهارم
۱۰. دو مورد از فواید و اهمیت جنگل های بارانی استوایی را بنویسید؟
۱۱. در دو قرن اخیر کدام عامل موجب کاهش چشمگیر مرگ و میرها شده است؟
الف) مهاجرت از روستا ب) بهبود تغذیه ج) بهبود آموزش د) درآمد زیاد
۱۲. جمعیت جذب کدام مناطق زمین نمی شوند؟ (دو مورد)
۱۳. الف) مهاجرت اختیاری چه تفاوتی با مهاجرت اجباری دارد؟ ب) برای هر یک مثال ذکر کنید.
۱۴. ملاک های توسعه انسانی عبارتند از:

فصل پنجم
۱۵. یکی از اقدامات مهم شاه عباس صفوی رسمی کردن مذهب شیعه بود.
۱۶. در دوره صفوی، شعر و ادب فارسی مانند دیگر رشته ها پر رونق نبود.
۱۷. دو عامل گسترش تجارت در دوره صفوی را بنویسید؟
۱۸. یکی از انگیزه ها و اهداف سیاسی یا اقتصادی اروپاییان از ارتباط با ایران در دوره صفوی را بیان کنید؟

فصل ششم
۱۹. نخستین حرکت جدی مردم ایران برای رهایی از نفوذ و سلطه خارجی و ایستادگی در برابر ستم داخلی در دوره قاجاریه کدام مورد زیر بود؟
الف) مخالفت با امتیاز رویتر ب) اتحاد در جنگ روسیه ج) ایستادگی در برابر انگلیس د) نهضت تنباکو
۲۰. طبق کدام عهدنامه زیر ایالت های گرجستان و داغستان و شهرهای باکو و گنجه از حاکمیت ایران خارج شد؟
الف) گلستان ب) مفصل ج) ترکمانچای د) پاریس

ادامه فصل ششم
۲۱. به چه دلیل با انقلاب صنعتی کشورهای اروپایی رقابت های استعماری خود را افزایش دادند؟
۲۲. در مورد امیر کبیر به سوالات زیر پاسخ دهید؟
الف) دو مورد از اقدامات امیر کبیر را نام ببرید؟
ب) انگیزه و اهداف او از این اقدامات چه بود؟

بخش اجباری: دانش آموز عزیز در این بخش لطفاً به تمامی سوالات فصل هفتم تا دوازدهم پاسخ دهید.

فصل هفتم
۲۳. انقلاب کبیر فرانسه همزمان با تاسیس سلسله افشاریه در اروپا رخ داد؟
درست نادرست
۲۴. کدام پادشاه قاجار فرمان مشروطیت را در ایران صادر کرد؟
الف) ناصرالدین شاه ب) محمد علی شاه ج) مظفراالدین شاه د) احمد شاه
۲۵. مهم ترین موانع و مشکلات داخلی نظام مشروطه را نام ببرید؟
۲۶. در مورد جنگ جهانی دوم به سوالات زیر پاسخ دهید؟
الف) این جنگ چگونه آغاز شد؟
ب) هدف اصلی متفقین از اشغال ایران در این جنگ چه بود؟

۲۷. در هر یک از وقایع سمت راست مربوط به کدام تاریخ های سمت چپ می باشد گزینه های مرتبط را با خطی به هم وصل کنید.

الف	ب
۱. تبعید امام خمینی به ترکیه	الف) ۱۹ دی ۱۳۵۶
۲. قتل عام مردم در جمعه سیاه	ب) ۲۲ بهمن ۱۳۵۷
۳. قیام مردم قم علیه توهین به امام	ج) ۱۳ آبان ۱۳۴۳
۴. شروع جنگ تحمیلی علیه ایران	د) ۱۷ شهریور ۱۳۵۷
	ه) ۳۱ شهریور ۱۳۵۹

فصل هشتم
۲۸. به چه دلیل علما و امام خمینی با تصویب لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی مخالفت کردند؟
۲۹. جدول زیر که مربوط به نارضایتی مردم از حکومت پهلوی می باشد را کامل کنید؟

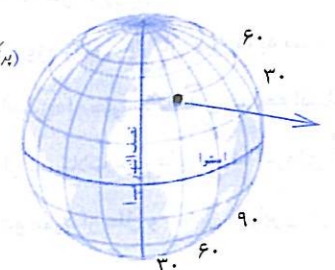
نارضایتی به دلیل فرهنگی	نارضایتی به دلیل سیاسی
۱-.....	۱-.....

فصل نهم
۳۰. برخی از صفات اخلاقی یا ویژگی های اجتماعی که ما آنها را شکل می دهیم، انتسابی می باشند. درست نادرست
۳۱. به شیوه مورد قبول افراد یک جامعه برای انجام اعمال می گویند.
الف) هنجار ب) نماد ج) ارزش د) فرهنگ
۳۲. آیا همه ویژگی های هویتی ما تغییر می کنند با ذکر مثال توضیح دهید؟
۳۳. مهم ترین ویژگی های مشترک جامعه ایرانی که با آنها شناخته می شویم (هویت ایرانی) کدامند؟

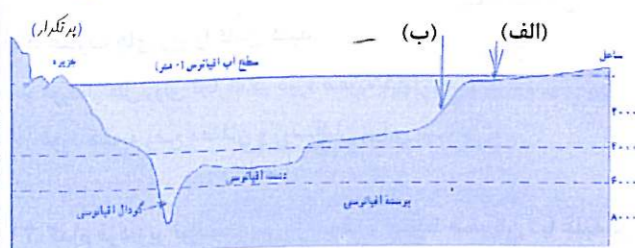

بخش اختیاری: (دانش آموز عزیز لطفاً در این بخش دو فصل را به دلخواه انتخاب کنید و فقط به سوال های همان دو فصل پاسخ دهید)

فصل اول

۱. کدام سیاره از سیارات بیرونی منظومه شمسی بوده و از گاز تشکیل شده است؟
 الف) ناهید ب) بهرام ج) برجیس د) زمین
۲. اگر نقطه ای در فاصله ۷۵ درجه از نصف النهار مبدا باشد، چند ساعت از آن فاصله دارد؟
 الف) ۴ ساعت ب) ۶ ساعت ج) ۲ ساعت د) ۵ ساعت
۳. عامل پیدایش فصول و نامساوی بودن طول شب و روز، انحراف محور زمین است. درست نادرست
۴. به نیم دایره های فرضی که به دو قطب زمین متصل بوده و طول مساوی دارند، چه می گویند؟
۵. مختصات جغرافیایی نقطه ی A را در تصویر زیر مشخص کنید.
-
- A = $\begin{cases} \dots\dots\dots E \\ \dots\dots\dots N \end{cases}$
۶. هر یک از اصطلاحات زیر را تعریف کنید.
 سال کبیسه :
 حرکت انتقالی زمین :

فصل دوم

۷. کدام محیط سیاره ما حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده است؟
 الف) لیتوسفر ب) هیدروسفر ج) بیوسفر د) اتمسفر
۸. دمای هوا در ارتفاع ۲۵۰۰ متری، ۱۲+ درجه است، در همان لحظه در ارتفاع ۴۵۰۰ متری دما چقدر است؟
 الف) صفر درجه ب) ۸+ درجه ج) ۲۴+ درجه د) ۱۲- درجه
۹. برخی از کشورها با دفن زباله های اتمی، موجب بروز چه مشکلی در اقیانوس ها می شوند؟
۱۰. بیشترین حجم گاز موجود در هوا کره را ابتدا اکسیژن و سپس نیتروژن تشکیل می دهند. درست نادرست
۱۱. فلات قاره و شیب قاره را در تصویر روبرو مشخص کنید؟
-
- الف)
 ب)
۱۲. عوامل موثر بر آب و هوای جهان را نام ببرید. (دو مورد)

فصل سوم

۱۳. کدام عامل زیر، مهمترین و بیشترین تاثیر را بر تنوع زیست بوم ها در جهان دارد؟
 الف) ارتفاع از زمین ب) جنس خاک ج) شکل ناهمواری ها د) آب و هوا
۱۴. کدام زیست بوم زیر بیشترین تنوع زیستی جهان را در خود جای داده است؟
 الف) منطقه تایگا ب) توندرا ج) جنگل های استوایی د) بیابان
۱۵. سوزاندن درختان، موجب افزایش چه نوع گازی در اتمسفر زمین می شود؟
۱۶. در صحرای بزرگ آفریقا گونه های گیاهی و جانوری در معرض خطر، بسیار کم است. درست نادرست

فصل دهم

۳۵. والدین فقط مسئول رفح نیاز های زیستی و معیشتی فرزندان هستند. درست نادرست
۳۶. یکی از عواملی که موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود، کدام گزینه است؟
 الف) تعداد فرزندان ب) انتخاب همسر ج) وضع اقتصادی مناسب د) رعایت حقوق فرزندان
۳۷. تک فرزندی چه پیامدهای نامطلوب فردی و اجتماعی دارد؟
 (بزرگوار)
۳۸. برخی از کارهای که از بروز ناسازگاری بین زن و شوهر جلوگیری می کند را بیان کنید. (۲ مورد)
 (بزرگوار)

فصل یازدهم

۳۹. مهم ترین رکن در میان ارکان حکومت جمهوری اسلامی ایران کدام است؟
 الف) مقننه ب) مجریه ج) قضائیه د) رهبری
۴۰. تشکیل شوراهای اسلامی شهر و روستا با هدف همکاری مردم برای پیشبرد برنامه ها بوجود آمده اند. درست نادرست
۴۱. مهم ترین وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی کدام است؟ (۲ مورد)
 (بزرگوار)
۴۲. هر یک از موارد زیر کدام حقوق شهروندی و کدام تکالیف شهروندی می باشند.
 الف) برخورداری از عدالت قانونی (.....)
 ب) پرداخت مالیات و عوارض (.....)
 ج) تجاوز نکردن به منافع و حقوق دیگران (.....)
 د) داشتن رفاه و تامین اجتماعی (.....)

فصل دوازدهم

۴۳. محور اصلی اقتصاد مقاومتی چیست؟
 الف) بهره وری ب) حفظ محیط زیست ج) درآمد بیشتر د) رابطه کمتر با کشورها
۴۴. دو نمونه از تفکر بهره وری مردم در روزگار گذشته که برای بهبود کارها و استفاده بهتر از امکانات در زندگی داشته اند را نام ببرید؟
 (بزرگوار)
۴۵. سه راهکار مهم برای افزایش بهره وری در زندگی را بنویسید.
 (بزرگوار)
۴۶. استفاده زیاد از کودهای شیمیایی و سموم کشاورزی که موجب تولید بیشتر سبزیجات و میوه ها شده، چرا با اصول بهره وری سبز سازگاری ندارد؟

- ۱۳ درآمد و رفاه - امید به زندگی یا متوسط طول عمر - سواد و آموزش
- ۱۴ گزینه ب (شاه عباس اول)
- ۱۵ پس از تاج گذاری مذهب شیعه را در ایران رسمی کرد- ازبک ها را در خراسان شکست داد.
- ۱۶ یکپارچه بودن سرزمین ایران - وجود نظم و امنیت در سراسر ایران
- ۱۷ تعقیب افغان های شورشی تا خاک هندوستان < نادرشاه
- ۱۸ جلوگیری از شورش های داخلی با روش های مسالمت آمیز < کریم خان
- ۱۹ الف- فتحعلی شاه قاجار ب- سرزمین های ایرانی شمال رود ارس
- ۲۰ عباس میرزا
- ۲۱ درست
- ۲۱ گزینه ج (آیت الله مطهری)
- ۲۲ گزینه الف (قطعات تلفن همراه به نرم افزار)
- ۲۳ گزینه د (فردی بر اجتماعی)
- ۲۴ الف) اعتراض به دستگیری امام خمینی (ره) < قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲
- ب) سرنگونی دولت دکتر مصدق < کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
- ۲۵ الف- میرزا رضای کرمانی ب- محمد علی شاه
- ۲۶ الف) تصویب قانون اساسی ب) تعیین هئیت دولت

هنجار	ارزش	نماد
احترام به قانون	صرفه جویی	تابلوی توقف ممنوع

دانش آموز به هر موردی از متن که مفهوم هنجار و ارزش و نماد را برساند اشاره نماید درست است.

۲۸ الف- آزاد بودن تدریس ادبیات به زبان های قومی در مدارس	حقوق فرهنگی
ب- ایجاد زمینه های لازم برای رفع محرومیت در بین شهروندان	تأمین اجتماعی
ج- جلوگیری از بهره کشی ظالمانه عده ای از عده دیگر	عدالت قانونی

- ۲۹ الف- آلمان ب- اعلام بی طرفی کرد
- ۳۰ ایمان و اعتقاد به اسلام - وحدت و استقامت ملت- رهبری قاطع و هوشیارانه امام خمینی (ره)
- ۳۱ ویژگی های هویتی که خود در انتخاب و پیدایش آن نقشی نداریم ، انتسابی هستند اما ویژگی های هویتی که در آن نقش داریم و خود آن را بدست می آوریم ، اکتسابی هستند.
- ۳۲ منظور از صلح ارحام این است که افراد به دیدار و بازدید خویشان بروند واز حال یکدیگر خبر بگیرند.
- مهر و محبت افزایش می یابد یا می توان به خویشاوندان کمک مالی کرد.
- ۳۳ فقیه عادل و باتقوا ، آگاه به زمان ، شجاع، مدیر و مدبر
- ۳۴ با دانستن ارزش زمان، می توانند برنامه ریزی کنند و اولویت کارها را مشخص نمایند.

آن که می تواند، انجام می دهد و آن که نمی تواند، انتقاد می کند!

میزان فتن کرات دشت آن است، قبل طالع فتن کرات ریش زنبق

درس اول

منظومه خورشیدی

تعریف: منظومه ای متشکل از یک ستاره به نام خورشید و اجرام آسمانی متعدد که در مدارهای پیرامون آن می گردند.

اجزا:

۱- خورشید: تنها ستاره که در مرکز منظومه قرار دارد، سرچشمه اصلی نور، گرما و انرژی برای زمین است، خورشید یکی از میلیون ها ستاره کهکشان راه شیری است.

۲- سیاره ها: منظومه خورشیدی ۸ سیاره دارد،

اقسام سیاره ها

سیاره های درونی: اسامی: تیر، ناهید، زمین، بهرام یا مریخ
ویژگی: از جنس سنگ و جامد می باشد، یا قمر ندارد یا تعدادشان کم است.

نصف النهارها، نیم دایره های فرضی که از قطب شمال تا قطب جنوب کشیده شده اند و دارای طول مساوی هستند و بین ۰ تا ۱۸۰ درجه شرقی و ۰ تا ۱۸۰ درجه غربی درجه بندی شده اند.

نصف النهار مبدأ: نصف النهاری که از رصد خانه گریونیچ در شهر لندن عبور می کند و به آن نصف النهار گریونیچ یا صفر درجه هم می گویند.

مختصات جغرافیایی: هر نقطه از کره زمین روی یک مدار و یک نصف النهار مشخص قرار دارد که به آن مختصات جغرافیایی آن نقطه می گویند.

طول جغرافیایی، فاصله هر مکان تا نصف النهار مبدأ بر حسب درجه.

عرض جغرافیایی، فاصله هر مکان تا مدار استوا بر حسب درجه.

درس دوم

حرکت ظاهری خورشید، خورشید در هر روز از

سال یکبار ۶ ساعت کسر شدن در سال رسمی را با هم جمع کرده، ۲۴ ساعت یا یک شبانه روز به سال رسمی اضافه می کنیم. $366 + 1 = 365$

تمایل محور قطبهای زمین:

میزان تمایل، محور قطبها بر سطح مدار گردش انتقالی زمین مایل است و یک زاویه $23, 27^{\circ}$ می سازد.

نتایج این تمایل، اختلاف ساعات شبانه روز، پیدایش فصلها، تفاوت فصول در دو نیمکره شمالی و جنوبی

انقلاب تابستانی در نیمکره شمالی، ۱- شروع فصل تابستان (اول تیر ماه) ۲- طولانی ترین روز در نیمکره شمالی ۳- خورشید به مدار راس السرطان عمود می تابد ۴- طول روزها طولانی تر از شبها است ۵- در نیمکره جنوبی زمستان آغاز می شود.

انقلاب زمستانی در نیمکره شمالی، ۱- شروع فصل زمستان (اول دی ماه) ۲- طولانی ترین شب در نیمکره شمالی ۳- خورشید به مدار راس الجدی

محل و زمان کوتاه را می گویند.

آب و هوا: وضعیت هوا کره (اتمسفر) در یک ناحیه در مدت زمانی نسبتاً طولانی است.

عوامل مؤثر بر آب و هوای جهان:

۱- زاویه تابش خورشید و عرض جغرافیایی: الف) سرزمین های نزدیک استوا اشعه عمودی خورشید را دریافت می کنند در نتیجه گرما و انرژی بیشتری به زمین منتقل می گردد پس زمین گرم است. ب) هر چه از استوا به سمت قطبها پیش می رویم زاویه تابش خورشید مایل تر می شود در نتیجه گرمای کمتری به زمین منتقل می شود.

۲- دوری و نزدیکی به اقیانوس ها و دریاها: الف) خشکی ها زودتر از آبها گرم شده و سریعتر هم گرمای خود را از دست می دهند.

ب) اقیانوس ها و دریاها موجب اعتدال دمای نواحی مجاور خود در زمستان و تابستان می شوند.

درس چهارم

آب کره یا هیدروسفر:

ساختار: همه آبهای زمین یعنی اقیانوس ها، دریاها، دریاچه ها و رودها و ...

دشواری های مطالعه اقیانوس ها و بستر آنها: فشار زیاد آب- تاریکی- دمای کم در اعماق آب

ناهمواری های کف اقیانوس:

۱- پوسته زمین در کف اقیانوس ها و دریاها امتداد دارد.

۲- کف اقیانوس ها و دریاها همانند سطح خشکی ها ناهمواری های فراوان دارد.

انواع ناهمواری اقیانوس ها:

۱- فلات قاره: ناحیه ای کم عمق با ژرفای کمتر از ۲۰۰ متر در جاهایی که اقیانوس ها با خشکی تماس دارند.

شیب قاره، منطقه بعد از فلات قاره که

دور تا دور کره زمین قرار دارد.

۴- زیست کره یا بیوسفر: سه محیط لیتوسفر، هیدروسفر و اتمسفر با هم سیاره زمین را برای زندگی انسان و دیگر موجودات زنده محیا می سازند.

انواع ناهمواری ها:

۱- جلگه ها، دشتها، سرزمینهای پست، معمولاً در نقشه با رنگ سبز نمایش داده می شود- جلگه های پهناور جهان در کنار دریاها یا امتداد رودهای بزرگ تشکیل شده اند.

۲- فلاتها و کوهها، فلات سرزمین های نسبتاً هموار اما مرتفع هستند که از اطراف به سرزمینهای کم ارتفاع و پست منتهی می شوند.

انواع کوهها، ۱- کوههای بسیار بلند و مرتفع: کوههای بلند با قله های نوک تیز را ناهمواری جوان می گویند- دامنه کوهها شیب تندی دارند- دره های بین این کوهها تنگ و به شکل V است.

ب) اقتصادی: نواحی صنعتی و دارای کارخانه های متعدد- نواحی پر رونق گردشگری- بنگاه های اقتصادی و بازارها

ج) امکانات و تسهیلات: وجود آب لوله کشی- برق- گاز و راه مناسب- وجود وسایل حمل و نقل- وسایل ارتباطی و بهداشتی- اماکن خدماتی نظیر مدارس- بیمارستان ها- دانشگاه ها و ...

د) فرهنگی: مکان های زیارتی و مقدس- شهرهای دانشگاهی

دلایل افزایش جمعیت:

۱- رشد طبیعی: تفاوت میزان موالید و میزان مرگ و میر، رشد طبیعی جمعیت را نشان می دهد.

۲- مهاجرت: تعریف: جا به جایی جمعیت به منظور کار یا زندگی بهتر.

انواع مهاجرت: ۱- مهاجرت داخلی ۲- مهاجرت خارجی ۳- مهاجرت اجباری ۴- مهاجرت اختیاری

۴- شکار و تجارت اعضای بدن حیوانات

درس هفتم

رشد جمعیت در ۲۰۰ سال اخیر:

علت: کاهش مرگ و میر بخصوص در کودکان

۱- بهبود بهداشت:

الف) پیشرفت های پزشکی- ب) تولید واکسن ها و آنتی بیوتیک ها- ج) کنترل بیماری های واگیر

۲- بهبود تغذیه:

الف) پیشرفت و گسترش کشاورزی صنعتی- ب) پیشرفت وسایل حمل و نقل

دلایل مرگ و میر جمعیت در گذشته:

۱- بیماری های واگیردار و عفونی ۲- گرسنگی ۳- قحطی ۴- جنگ

رشد منفی:

تعریف: درصد رشد جمعیت به کمتر از صفر برسد یعنی میزان موالید کمتر از مرگ و میرها می شود.

انواع فشار:

الف) کم فشار: هوای گرم فشار کمتری دارد زیرا منبسط شده و مولکولها از هم فاصله می گیرند چون سبک است به سمت بالا صعود می کند.

ب) پرفشار: هوای سرد فشار زیادی دارد زیرا متراکم و فشردگی مولکولهای آن بیشتر است و چون سنگین است به سمت پایین و سطح زمین فرود می آید.

درس پنجم

زیست بوم یا بیوم: ناحیه وسیع جغرافیایی که دارای انواع خاصی از گیاهان و جانوران می باشد و ناحیه مشخصی را بوجود می آورند. هر زیست بوم از چند بوم سازگان (اکوسیستم) تشکیل شده است.

دلایل تنوع زیست بومها:

۱- آب و هوا مهمترین و بیشترین تاثیر را دارد. ۲- شکل ناهمواری ها ۳- میزان ارتفاع ۴- جنس خاک

سیاره‌های بیرونی: اسامی، برجیس، کیوان، اورانوس، نپتون
ویژگی: از جنس گازهای مختلف می‌باشد، تعداد بیشتری قمر دارند.
۳- گازها و غبارهای بین ستاره‌ای
۴- قمر: اجرام آسمانی که به دور برخی از سیاره‌ها می‌چرخند، قمر زمین ماه نام دارد.
استوا:
بزرگترین دایره فرضی به دور زمین با فاصله مساوی از دو قطب شمال و جنوب که به آن مدار مبداء یا مدار صفر درجه هم می‌گویند.
مدارات: دایره‌هایی که به موازات استوا در هر دو نیمکره شمالی و جنوبی رسم شده‌اند. هر چه به سمت قطب شمال یا جنوب نزدیکتر می‌شوند کوچک و کوچکتر می‌شوند و بین ۰ تا ۹۰ درجه شمالی و ۰ تا ۹۰ درجه جنوبی درجه‌بندی شده‌اند.

شرق آسمان طلوع و هنگام ظهر تقریباً بالای سر و هنگام عصر به سمت مغرب حرکت کرده و غروب می‌کند این جابه‌جایی یا حرکت خورشید در آسمان را حرکت ظاهری خورشید می‌گویند.
حرکات زمین: حرکت وضعی، حرکت انتقالی
حرکت وضعی: تعریف: چرخش زمین حول محور خود که ۲۴ ساعت طول می‌کشد.
نتیجه: پدید آمدن شب و روز، اختلاف ساعت حرکت انتقالی: تعریف: حرکت زمین به دور خورشید حول یک مدار بیضی شکل که ۳۶۵ روز و ۶ ساعت طول می‌کشد.
نتیجه: پیدایش سال
انواع سال:
سال ۳۶۵ روز و ۶ ساعت را سال واقعی می‌گویند.
سال ۳۶۵ روز را سال رسمی می‌گویند.
سال ۳۶۶ روز را سال کبیسه می‌گویند. (هر ۴ سال یکبار)

عمود می‌تابد ۴- طول روزها کوتاهتر از شبها است
۵- در نیمکره جنوبی تابستان آغاز می‌شود.
اعتدالین، ۱- در دو موقع از سال اول بهار و اول پاییز اتفاق می‌افتد ۲- طول ساعات شبانه روز برابر است ۳- مسیری که منطقه روشن زمین طی می‌کند با مسیر منطقه تاریک برابر است.
انواع محیطهای زمین:
۱- سنگ کره یا لیتوسفر: پوسته زمین یا بخش خارجی کره- از جنس سنگ و خاک است و حالت جامد دارد.
۲- هیدروسفر یا آب کره: تمام آبهای کره زمین شامل اقیانوس‌ها، رودها، دریاها، دریاچه‌ها، آبهای زیرزمینی، یخچال‌ها و... نزولات جوی در این منطقه روی می‌دهد.
۳- اتمسفر یا هوا کره: شامل گازهایی که

اقدامات،
۱- قبل از سلطنت:
الف) با کمک مهمترین طرفداران خاتقاه شیخ صفی یعنی قزلباش‌ها، شروانشاهیان و آق قویونلوها را شکست داد. ب) تسلط یافتن بر تبریز
۲- بعد از سلطنت:
الف) تشکیل سلسله صفوی در ابتدای قرن ۱۰ قمری ب) رسمی کردن مذهب شیعه
ج) شکست ازبکان در خراسان د) تسلط به سراسر ایران ه) تشکیل یک کشور یکپارچه و نیرومند به دلیل موفقیت‌های سیاسی و نظامی و همه اقوام ایرانی را تحت حاکمیت خود گرفت ز) جنگ با عثمانی‌ها در چالدران
جنگ چالدران:
طرفین جنگ: شاه اسماعیل صفوی و حکومت عثمانی

سطح مطلوب زندگی و رفاه اجتماعی است.
ب) میزان برخورداری اعضای یک جامعه از درآمد کافی، شغل مناسب، قدرت خرید و دسترسی به کالاها و خدمات مورد نیاز.
ج) میزان ثروت مادی و رشد اقتصادی کشورها را با تولید ناخالص داخلی و درآمد سرانه اندازه‌گیری می‌کنند.
۲- امید به زندگی یا طول عمر متوسط:
الف) تعداد سالهایی که انتظار می‌رود کودک به دنیا آمده، عمر کند و زنده بماند.
ب) نشان دهنده وضعیت سلامت و بهداشت جامعه است.
ج) عوامل افزایش دهنده: محیط پاک و بدون آلودگی- غذای کافی و آب سالم- امکانات درمانی و مراقبت‌های پزشکی پیشرفته
۳- سواد و آموزش:
الف) میزان باسوادی ب) تعداد بزرگسالان با سواد
ج) درصد ثبت نام کل کودکان در سن تحصیل

عوامل سنجش نا برابری کشورها:
۱- عامل اقتصاد با عناصر: میزان تولید- میزان درآمد- اشتغال
۲- سایر عوامل:
الف) انواع: هويت- عزت- امنیت- آزادی- احساس شادی و رضایت از زندگی
ب) معایب:
۱- امکان اندازه‌گیری به صورت کمی یا وجود ندارد یا بسیار مشکل است.
۲- هر کشوری نسبت به فرهنگ خود این عوامل را شناسایی و تفسیر می‌کند و برداشت یکسانی درباره آنها وجود ندارد.
علل و عوامل نابرابری:
۱- عوامل خارجی: الف) مستعمره کردن کشورها در گذشته ب) اشغال نظامی کشورها ج) دخالت و نفوذ کشورهای قدرتمند و سلطه‌گر در امور

۲- کوههای کم ارتفاع، کوههای کم ارتفاع که با گذشت زمان و فرسایش قله‌های گنبدی شکل دارند را ناهمواری پیر می‌گویند- شیب دامنه ملایم است- دره‌های باز و آبرفتی به شکل U دارند.
شکل ناهمواری، ناهمواری‌ها در طول زمان در حال تغییر شکل هستند.
عوامل تغییر شکل ناهمواری‌ها: عوامل طبیعی و انسان
۱- عوامل طبیعی: الف) عوامل درونی = کوهزایی: (چین خوردگی- شکست یا گسل- کوههای آتشفشانی)
ب) عوامل بیرونی: هوازدهی- فرسایش (آبی- بادی- یخچالی)
۲- انسان، هدف انسان از تغییر ناهمواری (رفع نیازهای خود و بهره برداری از محیط طبیعی)- انواع تغییرات (ساختن جاده - پل- سد و...)

شب ناگهان زیاد می‌شود تا عمق ۲۰۰۰ تا ۵۰۰۰ متری.
گودال: عمیق ترین گودال دراز گودال ماریانا در نزدیکی مجمع‌الجزایر فیلیپین در اقیانوس آرام است.
آسیب‌هایی که انسان به اقیانوس‌ها می‌زند:
۱- اقیانوس‌ها را به عنوان مخزن زباله قرار می‌دهد.
۲- صید بی‌رویه و انبوه ماهی‌ها
هوا کره یا اتمسفر:
ساختار: لایه‌ای از گاز که از سطح زمین تا ارتفاع ۱۰۰۰۰ کیلومتری اطراف زمین را فرا گرفته است.
ترکیب: مخلوطی از گازهای: نیتروژن ۷۸٪ ؛ اکسیژن ۲۱٪ ؛ سایر گازها مانند دی اکسید کربن و بخار آب ۱٪
اجزا: ۱- تروپوسفر یا ورد سپهر ۲- استراتوسفر ۳- مزوسفر ۴- ترموسفر ۵- آگزوسفر
هوا، حالت موقت و گذرای هوا کره در یک

عبور جریان‌های دریایی چه آب سرد و چه آب گرم بر آب و هوای نواحی که می‌گذرند تأثیر دارند.
۳- ارتفاع: الف) در لایه تروپوسفر به ازای هر ۱۰۰۰ متر ارتفاع، دما ۶ درجه کاهش می‌یابد. ب) در نواحی مرتفع چون قله‌ها، کوهها و دامنه‌ها، دما پایین تر از نواحی پست است. ج) ارتفاعات از نفوذ توده‌های مرطوب به نواحی آن سوی خود جلوگیری می‌کنند. د) ارتفاعات جهت وزش باد را تغییر می‌دهند.
۴- فشار هوا و باد: باد: حرکت هوا از جایی که فشار بیشتری دارد به سمت جایی که فشار کمتری دارد، جریان می‌یابد که به آن باد می‌گویند.
فشار: هوا نیز مانند همه گازها سنگینی دارد و بر همه چیز فشار وارد می‌کند.

زندگی مردم در زمان حکومت صفویه:
علت رونق زندگی اجتماعی و اقتصادی مردم، ۱- وجود حکومت مرکزی نیرومند ۲- برقراری نظم و امنیت در سراسر کشور
ساکنان: روستائیان بیشترین ساکنان ایران- به کشاورزی و صنایع دستی مشغول بودند
کوچ نشینان: از نظر تعداد جمعیت بعد از روستائیان قرار داشتند. به دامداری و صنایع دستی اشتغال داشتند.
شهرنشینان: ۱۰ تا ۱۵ درصد ایرانیان در شهرها زندگی می‌کردند.
ساکنان شهرها شامل:
۱- مقام‌های حکومتی ۲- نظامیان ۳- کارکنان اداره‌ها ۴- روحانیون ۵- بازرگانان و پیشه‌وران ۶- صنعت‌گران و کارگران

حاکمان ولایت‌ها: تا زمان شاه عباس اول سران ایل‌های قزلباش حاکم ولایات بودند. شاه عباس حکومت ولایت‌ها را از قزلباش‌ها گرفت به دو علت:
۱- تقویت حکومت مرکزی ۲- جلوگیری از نافرمانی و بی‌نظمی سران قزلباش
قرون جدید:
زمان: قرن‌های ۱۶ تا ۱۹ میلادی از تاریخ اروپا همزمان با به قدرت رسیدن حکومت صفوی، اروپاییان عصر تاریکی یا قرون وسطی را پشت سر گذاشته و وارد قرون جدید شدند.
ویژگی:
۱- دگرگونی اوضاع سیاسی و مذهبی اروپا
۲- پیشرفت‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی چشمگیر = ایجاد اختراعات و اکتشافات مهم
۳- کشف سرزمین‌های جدید: با توسعه صنعت کشتی‌سازی و وسایل دریانوردی، راه‌های دریایی

تثبیت و تحکیم حکومت صفوی
انتقال پایتخت صفوی از تبریز به قزوین (تبریز همواره در معرض هجوم سپاه عثمانی‌ها بود.)
شاه عباس اول، پنجمین و قدرتمندترین پادشاه صفوی
اقدامات:
حکومت صفوی را به اوج قدرت رساند
شکست دادن ازبک‌ها و عثمانی‌ها و عقب راندن آنها از مرزهای ایران
انتقال پایتخت از قزوین به اصفهان و کوشش برای آبادانی آنجا
دلایل ضعف حکومت صفوی بعد از شاه عباس اول:
الف) ضعف و بی‌لیاقتی شاهان به دلیل: ۱- کور کردن و کشتن شاهزادگان ۲- محروم کردن شاهزادگان از حکومت ولایات و عدم آموزش شیوه کشورداری به آنها ۳- سرگرم کردن شاهزادگان در حرم سرا

به خطر افتادن تنوع زیستی:
علت: تخریب زیستگاه طبیعی گیاهان و جانوران با تخریب پوشش گیاهی در یک منطقه غذا کم شده در شرایط محیطی نامناسب گونه‌های جانوری نیز از بین می‌روند.
انواع خطرات، ۱- از بین رفتن پوشش گیاهی ۲- نابودی گونه‌های جانوری ۳- آلودگی آب و خاک و هوای زیستگاه‌ها
عوامل ایجاد کننده خطرات:
۱- ایجاد و گسترش شهرها و روستاها، ساختن پل، جاده، ساختمان، سد، بدون برنامه ریزی و توجه به جنبه‌های زیست محیطی
۲- فعالیتهای صنعتی و تولید انبوه کالاها در کارخانه‌ها
۳- مصرف گرایی و تولید انبوه زیاده

کشورهای دارای رشد جمعیت منفی: ژاپن- روسیه- آلمان- مجارستان- لهستان
اثرات رشد منفی بر جمعیت کشورها: ۱- افزایش جمعیت سالخورده ۲- محروم بودن از نیروی جوان ۳- کاهش جمعیت کشور
عوامل جذب جمعیت:
۱- طبیعی:
الف) آب و هوا و پوشش گیاهی: نواحی معتدل با باران کافی- آب و هوای موسمی
ب) ناهمواری‌ها: جلگه‌ها و دشتها
ج) آب و خاک: خاکهای آبرفتی- مناطق دارای آب کافی
د) معادن و ذخایر
۲- عوامل انسانی:
الف) سیاسی- اداری: تغییر پایتخت- ساختن شهرها و شهرکهای جدید

شهرنشینی:
یکی از مهمترین تغییرات الگوی سکونت جمعیت درصد سال اخیر گسترش شهرنشینی است.
علت رشد شهرنشینی: مهاجرت گسترده از روستاها به شهرها به علت: ۱- کسب درآمد بیشتر ۲- امکانات بهتر زندگی
انواع مشکلات شهرنشینی: ۱- ترافیک سنگین ۲- آلودگی هوا ۳- زائنه‌نشینی ۴- افراد بی‌خانمان
نا برابری:
تعریف: در کشورها از نظر ثروت و در آمد، کیفیت زندگی مردم و دسترسی به مسکن مناسب، آموزش، بهداشت، اشتغال، گذران اوقات فراغت و نظایر آن تفاوت‌های زیادی دیده می‌شود.

کشورهای اروپایی گسترش یافت.
نتیجه انقلاب صنعتی:
۱- نیروی ماشین و ابزارهای صنعتی جای نیروی انسانی و ابزارهای دستی در تولید را گرفت.
۲- افزایش سرعت و میزان تولید
۳- شکوفایی اقتصادی
۴- افزایش قدرت نظامی و سیاسی کشورهای اروپایی
۵- افزایش توجه کشورهای اروپایی به کشورهای دیگر که مواد اولیه یا بازار مصرف مناسبی داشتند.
۶- افزایش فعالیتها و رقابتهای استعماری
مهمترین واقعه زمان فتحعلی شاه قاجار:
۱- آغاز نفوذ و دخالت‌های گسترده کشورهای روسیه، انگلستان و فرانسه در ایران
۲- رابطه ایران و روسیه در زمان فتحعلی شاه قاجار:

بدگمانی نسبت به اطرافیان و سرداران خود
رفتارهای خشونت آمیز و بی‌رحمانه نادر
فرماندهان سپاه از ترس جان، نادر را به قتل رساندند
کریم خان زند: از ایل زندیه پس از پیروزی به سایر مدعیان حکومت پس از نادر به جز خراسان حکومت بخش بزرگی از ایران را به دست گرفت.
کریم خان به جای عنوان شاه لقب وکیل‌الرعا یا یعنی نماینده مردم را برای خود برگزید.
نوع حکمرانی کریم خان، با ملایمت و مهربانی با مردم رفتار می‌کرد- به صلح و آرامش و آسایش عمومی اهمیت می‌داد- با استفاده از شیوه‌های مسالمت آمیز از بروز نا امنی و شورش‌های داخلی جلوگیری کرد- ۳۰ سال دوران فرمانروایی خود موجب ثبات و آرامش نسبی کشور بود- بهبود اوضاع اجتماعی و اقتصادی- ساخت بناهایی چون

جایگاه علم و آموزش در دوران صفوی، تعلیم و تربیت مورد توجه بسیار بود. فعالیتهای زیاد و مؤثری در زمینه تعلیم و تربیت صورت گرفت. پادشاهان و مقام‌های کشوری و لشکری و دیگر بزرگان، مدارس و کتابخانه‌های عظیمی بویژه در پایتخت‌های صفویه ساختند. علوم معارف دینی مانند تفسیر فقه و حدیث مورد توجه زیادی بود. سایر علوم چون طبیعیات، ریاضیات، ادبیات، فلسفه، طب، و نجوم هم کم و بیش تدریس می‌شد. به سبب کم توجهی شاهان صفوی به شاعران، شعر و ادب فارسی چندان پر رونق نبود. به علت توجه به تاریخ افراد زیادی به ثبت و نگارش وقایع تاریخی می‌پرداختند.
درس یازدهم
شرایط ایران پس از تسلط افغانها بر اصفهان و برکناری سلطان حسین صفوی:
۱- تجزیه و تفرقه کشور

داخلی سایر کشورها و جلوگیری از استقلال سیاسی و اقتصادی آنها

۲- عوامل داخلی: الف- حکومت‌های ستمگر و وابسته که منافع کشور را در اختیار بیگانگان قرار می‌دهند.

ب- بی‌توجهی حکومت‌های ستمگر و وابسته به ملت و کشورشان برای حفظ منافع خود

۲) جنگها و کشمکش‌های داخلی.

۳) فرهنگ و باورهای غلط

۴) بی‌سوادی و ناآگاهی مردم

۵) غفلت از استعدادها و فرهنگ خود

۶) نداشتن ایمان و پشتکار و اراده برای تغییر وضع موجود

۷) نبودن وحدت و مشارکت بین مردم

۱) ملاکهای توسعه انسانی:

۱- درآمد و رفاه:

الف) جنبه اقتصادی دارد و به معنای

د) میانگین سالهای تحصیل ه) میزان باسوادی و تحصیل دختران ز) تعداد معلم به ازای دانش آموز

درس نهم

اوضاع ایران قبل از صفویان:

۱- کشور حکومت واحد و قدرتمندی نداشت؛ وجود تفرقه و تجزیه

۲- حاکمان بخشهای مختلف با هم در جنگ بودند: عدم وجود امنیت و آرامش در شهرها و روستاها- اختلال در امور کشور

۳- حمله حکومت‌های همسایه ایران: علت اصلی حمله‌ها: گسترش قلمرو حکومت‌های مهاجم: عثمانی‌ها: در شمال غرب ایران- سلطان عثمانی به خاک ایران طمع داشت. ازبکان: در ماورالنهر در شمال شرق ایران زندگی می‌کردند.

۱) شاه اسماعیل صفوی: موسس سلسله صفوی از نوادگان شیخ صفی الدین اردبیلی

علت حمله عثمانی به ایران: سلطان عثمانی از شکل‌گیری سلسله قدرتمند و شیعه مذهب صفویه ناخشنود بود و صفویان برای دفاع از وحدت جغرافیایی ایران.

محل وقوع جنگ، منطقه چالدران در نزدیکی شهر خوی

نتیجه جنگ:

- با تمام شجاعتی که شاه اسماعیل و سربازانش داشتند، سپاه عثمانی با کمک سلاح‌های آتشین چون توپ و تفنگ پیروز شدند.

- اشغال تبریز به دست عثمانی‌ها که با مقاومت مردم، عثمانی‌ها مجبور به عقب نشینی شدند.

شاه تهماسب؛ پسر و جانشین شاه اسماعیل و دومین پادشاه سلسله صفوی

اقدامات:

- سر و سامان بخشیدن به اوضاع داخلی کشور

- دفع حمله‌های ازبکان و دولت عثمانی

ایرانی به علت عدم توانایی رقابت با اروپاییان

علت مخالفت مردم؛ واگذاری امتیازات به روسیه و انگلستان موجب تسلط هر چه بیشتر بیگانگان بر منابع ثروت و بازار کشور شد.

مهمترین برخورد مردمی؛ نهضت تیاکو یکی از گسترده‌ترین جنبش‌های اجتماعی اعتراضی و نخستین حرکت جدی مردم برای رهایی از نفوذ و سلطه خارجی و ایستادگی در برابر ستم داخلی بود.

درس سیزدهم

انقلاب مشروطه:

انقلاب مشروطه یک جنبش سیاسی و اجتماعی بود که در دوره حکومت مظفرالدین شاه در ایران رخ داد و بدنبال آن حکومت سلطنت استبدادی به حکومت پادشاهی مشروطه تبدیل شد.

دلایل وقوع انقلاب:

۱- زمینه‌های سیاسی و اقتصادی؛ عقب ماندگی ایران- بی‌کفایتی حکومت قاجار در برابر

عهدنامه پاریس:

۱- دولت ایران هیچ ادعایی نسبت به هرات و سایر قسمتهای افغانستان نداشته و تعهد کند از مداخله در امور این سرزمین خودداری کند.

۲- پس از خروج نیروهای ایران از هرات، دولت انگلستان نیروهای خود را از سواحل و بنادر ایران خارج کند.

درس دوازدهم

عباس میرزا؛ ولیعهد فتحعلی شاه و فرمانده سپاه ایران در جنگ با روسیه- در جریان جنگ با روسیه متوجه پیشرفتهای علمی و صنعتی و نظامی روسیه و سایر کشورهای اروپایی شد- او علت پیروزی سپاه روسیه را بر خورداری از دانش و تجهیزات مدرن نظامی می‌دانست.

اقدامات عباس میرزا در جهت پیشرفت ایران؛ ۱- اهمیت دادن به صنایع نظامی ۲- فرستادن افرادی

شرایط سپاه ایران، سپاه ایران از جنگاوران ایل‌های مختلف تشکیل شده بود که سلاح‌های ابتدایی داشتند.

نتیجه جنگ؛ پس از ده سال جنگ نابرابر روسیه پیروز شد.

تحلیل عهدنامه گلستان به ایران؛ جدا شدن ایالت‌های گرجستان، داغستان و شهرهای باکو و گنجه از حاکمیت ایران.

جنگ دوم:

علت شروع جنگ؛ نارضایتی مردم ایران از عهدنامه گلستان- بسیج نیروها با فتوای علما برای آزاد سازی سرزمین‌های اشغالی

نتیجه جنگ؛ سپاه ایران شکست خورد

تحلیل عهدنامه ترکمن‌چای به ایران؛ سرزمین‌های شمال رود ارس به تصرف روسیه در آمد محرومیت ایران از کشتی رانی در دریای مازندران ایران

ب) اختلاف و درگیری مقام‌های اداری و نظامی و بازماندن از انجام مسئولیتهای مهم خود اختلال در امور حکومت و هرج و مرج کشور

مقامات حکومت صفوی:

۱- پادشاه: در راس حکومت مرکزی قدرتمند قرار داشت. شاه اختیارات زیادی داشت و با استبداد بر کشور حکومت می‌کرد. همه مقام‌های لشکری و کشوری مطیع فرمان شاه بودند و اجازه نداشتند خلاف خواست و اراده شاه عمل کنند

۲- وزیر: بعد از شاه، مقام وزیر بزرگ قرار داشت. به او اعتماد الدوله نیز می‌گفتند. وزیر مسئول امور اداری و مالی کشور بود اما در مقابل شاه قدرت و اختیاری نداشت.

۳- فرماندهان نظامی: سپاه صفویه شامل دو گروه سپاه قزلباش‌ها و سپاه غیر قزلباش‌ها بود. سپاه غیر قزلباشها به دستور شاه عباس اول تشکیل شده بود.

و سرزمین‌های جدید کشف شد. دریانوردان اروپایی با گذشت از اقیانوس اطلس قاره آمریکا را کشف کردند. با دور زدن قاره آفریقا به اقیانوس هند و خلیج فارس رسیدند.

۴- شروع استعمار: اروپاییان با کشتی‌های بزرگ و مجهز به توپ‌های جنگی به سرزمین‌های دیگر رفتند. مستعمره کردن بخش‌های وسیعی از قاره آمریکا، آفریقا و آسیا. پیشگامان استعمار: پرتغال، اسپانیا، انگلستان، فرانسه

علت تمایل اروپاییان به برقراری رابطه با صفویان:

۱- هجوم پیاپی عثمانی‌ها به ایران و اروپا = کاستن فشار حملات عثمانی‌ها به خاک اروپا

۲- تاسیس شرکت‌های بزرگ تجاری در اروپا و تمایل به گسترش روابط تجاری با ایران و سایر کشورها

منابع درآمد حکومت صفوی:

۱- مالیاتی که از کشاورزان و دامداران می‌گرفت.

۲- عوارضی که از کاروان‌های تجاری دریافت می‌کرد.

صادرات کالا در حکومت صفوی:

انواع کالا، خشکبار؛ پارچه‌های مخملی- پشمی و حریر؛ قالی‌های نفیس؛ ابریشم = پرسودترین کالای صادراتی

کشورهای وارد کننده کالاهایی ایرانی؛ کشورهای همسایه ایران- برخی کشورهای اروپایی

دلایل رونق تجارت داخلی و خارجی در عصر صفوی؛ ۱) یکپارچه بودن سرزمین ایران؛ ۲) وجود نظم و امنیت در سراسر کشور؛ ۳) توجه و تلاش شاهان صفوی به خصوص شاه عباس اول برای گسترش تجارت؛ ۴) ایجاد شبکه وسیعی از راه‌ها و کاروان‌سراها در سراسر ایران؛ ۵) ایجاد بازارهای بزرگ در شهرها

۳- استفاده از موقعیت خود به عنوان وزیر جنگ و نخست وزیر، طرفداران خود را وارد مجلس شورای ملی کرد.

۴- با رای مجلس شورای ملی و با وجود مخالفت تعداد کمی از نمایندگان چون مدرس و مصدق قاجار به از قدرت برکنار و حکومت موقت به رضاخان سپرده شد.

۵- با رای مجلس موسسان به طور رسمی رضا خان شاه شد و حکومت به او و خانواده اش واگذار شد.

اقدامات پس از سلطنت:

۱- با استبداد و خفقان حکومت خود را آغاز کرد.

۲- عدم اختیار و استقلال هیئت وزیران و نمایندگان مجلس شورای ملی

۳- به احزاب و روزنامه‌های مستقل اجازه فعالیت نمی‌داد.

۴- ایجاد فضای خفقان، ترس و سرکوب در کشور.

قرارداد ۱۹۱۹

طرفین قرار داد، ایران با وساطت وثوق الدوله نخست وزیر وقت ایران با انگلستان بعد از پایان جنگ جهانی اول و خروج نیروهای اتحاد جماهیر شوروی از ایران. انگلستان خواهان حضور و نفوذ بیشتر در ایران بود.

مفاد قرارداد؛ اداره امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان (مستشاران) نظامی و مالی انگلستان قرار می‌گرفت.

سرنجام قرار داد؛ مخالفت گسترده مردم و بسیاری از شخصیت‌های مبارز و آزادی خواه چون آیت الله مدرس و شیخ محمد خیابانی، احمد شاه از تأیید آن خودداری کرد، قرارداد لغو گردید.

کودتای ۳ اسفند ۱۲۹۹:

انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرار داد ۱۹۱۹ در صدد برآمد از طریق کودتا به اهداف خود

مرحله دوم قیام:

رهبران قیام؛ علما و روشنفکران خواسته مردم؛ تاسیس عدالتخانه، تشکیل مجلس شورا

نتیجه نهایی؛ مظفرالدین شاه تسلیم خواسته‌های مردم شد = صدور فرمان مشروطه

تشکیل مجلس شورای ملی و تدوین و تصویب قانون اساسی مشروطه

مشکلات مشروطه:

۱- مخالفت و دشمنی مستبدان؛ مخالفت محمد علی شاه با مشروطه، او حمایت روسیه را با خود داشت. به دستور محمد علی شاه مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید.

۲- اختلاف و دو دستگی میان مشروطه خواهان؛ آیت الله شیخ فضل الله نوری که روزی از رهبران مشروطه بود با مشاهده انحراف مشروطه به انتقاد

عدم توانایی افغانها در حکومت بر سراسر ایران

۳- روسیه و عثمانی با استفاده از آشفتگی اوضاع از شمال و غرب ایران را اشغال کردند.

نادرشاه افشاری؛ سرداری از ایل افشار

اقدامات قبل از سلطنت؛ برای نجات ایران به یکی از شاهزادگان صفوی پیوست- سرکوب نمودن افغانها- بیرون راندن روسیه و عثمانی از ایران- کنار زدن خاندان صفوی

اقدامات بعد از سلطنت؛ به عنوان شاه ایران سلسله افشاریه را بنیان نهاد- ۱۲ سال سلطنت کرد- نبرد با بیگانگان- فرو نشاندن شورش‌های داخلی- حمله به هند در تعقیب افغان‌های شورشی که به هندوستان گریخته بودند و کسب غنائم فراوان- تلاش برای تاسیس نیروی دریایی در خلیج فارس

علت قتل نادر؛ نافرمانی‌ها و شورش‌های پیاپی در سالهای پایانی حکومت نادر که باعث شد:

بازار وکیل، مسجد وکیل، حمام وکیل، ارگ کریم خان دژ شیراز- رونق فعالیت‌های علمی و فرهنگی

اقدامات آقا محمد خان قاجار:

قبل از سلطنت؛ لطفعلی خان زند را شکست داده و به قتل رساند. مجازات بی‌رحمانه مردم کرمان به بهانه پناه دادن به لطفعلی خان زند- تسلط بر سراسر ایران با لشکرکشی‌های پیاپی

بعد از سلطنت؛ حکومت قاجار را بنیان نهاد- با تلاش‌های سیاسی و نظامی، ایران را بار دیگر یکپارچه و صاحب حکومت مرکزی نسبتاً نیرومندی کرد- به دست خدمتکارانش کشته شد.

انقلاب صنعتی:

در فاصله سقوط صفویه تا روی کار آمدن قاجاریه اوضاع کشورهای اروپایی تغییر کرده بود که یکی از دلایل مهم آن انقلاب صنعتی بود.

انقلاب صنعتی از انگلستان آغاز و در سایر

ایران و روسیه دو دوره جنگ با یکدیگر داشتند.

اوضاع روسیه:

۱- پتر با برنامه‌ها و فعالیت‌های خود کشور ضعیف و عقب مانده روسیه را به یک کشور قدرتمند و استعمارگر تبدیل کرد.

۲- روسیه قصد گسترش قلمرو خود با حمله به کشورهای همسایه را داشت.

۳- رسیدن به آب‌های آزاد و گرم خلیج فارس و اقیانوس هند یکی از اهداف استعماری روسیه بود.

جنگها:

جنگ اول:

چگونگی آغاز جنگ؛ روسیه با ارتشی مجهز به سلاح‌های جدید و آشنا با فنون جنگی تازه به قلمرو ایران در قفقاز حمله کرد.

به روستای نوفل لوشاتو در پاریس منتقل شدند.

انقلاب اسلامی:

روز ورود امام به ایران ۱۲ بهمن ۱۳۵۷

روز پیروزی انقلاب ۲۲ بهمن ۱۳۵۷

ویژگی انقلاب:

انقلابی با ویژگی‌های دینی

شعار محوری انقلاب؛ استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی

هدف انقلاب؛ ۱- از بین بردن وابستگی کشور به بیگانگان؛ ۲- تأمین حقوق ملت در چارچوب قوانین و ارزش‌های اسلامی

سه عامل مؤثر در موفقیت انقلاب؛ ۱- ایمان و اعتقاد به اسلام ۲- وحدت و استقامت ملت ۳- رهبری قاطع و هوشیارانه امام خمینی

درس شانزدهم

نظام جمهوری اسلامی؛ امام خمینی به دولت موقت انقلاب ماموریت داد که ضمن اداره کشور،

افزایش سلطه و نفوذ آمریکا بر کشور؛ ۴- تبدیل محمدرضا شاه، به شاهی مستبد و ستمگر

درس پانزدهم

تغییرات پس از کودتای ۲۸ مرداد؛

هدف آمریکا؛ از بین بردن زمینه قیام‌های مردمی علیه حکومت پهلوی

نوع تغییرات؛ ایجاد تغییرات در امور مختلف اجتماعی و اقتصادی

مثال؛ تغییر در قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی؛ همه‌پرسی اصول شش‌گانه با عنوان انقلاب سفید

قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲:

امام خمینی با فرا رسیدن ماه محرم از سخنرانان مذهبی خواستند که در برابر حکومت ستمگر سکوت نکنند و خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند.

سخنرانی امام در عصر عاشورا ۱۳ خرداد در مدرسه فیضیه

نتیجه جنگ؛ پیروزی متفقین

نقش ایران؛ در ابتدا اعلام بی طرفی کرد اما متفقین به بهانه روابط دوستانه حکومت رضاشاه با آلمان ایران را اشغال کردند.

هدف متفقین از اشغال ایران؛ استفاده از موقعیت، منابع و امکانات ایران به نفع خود

رضاشاه را مجبور به کناره‌گیری از قدرت به نفع پسرش محمد رضا کردند و سپس او را از کشور تبعید کردند

شرایط ایران در سالهای ابتدایی سلطنت محمد رضا پهلوی؛

۱- نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در اداره امور کشور نقش موثری داشتند

۲- احزاب سیاسی و مطبوعات دوباره فعالیت خود را آغاز کردند

۳- رقابت‌های انگلستان، شوروی و آمریکا

ایران مجبور به پرداخت غرامت شد.
 رابطه ایران و انگلستان:
 اهداف انگلستان از برقراری رابطه با ایران، حفظ مستعمره هندوستان - مانع دسترسی کشورهای رقیب خود از طریق ایران به هندوستان شود.
 برخی از عهدنامه‌های ایران و انگلستان:
 عهدنامه مفصل:
 ۱- حکومت قاجار تعهد کرد که به هیچ دولت اروپایی اجازه ندهد از خاک ایران به هندوستان لشکر کشی کنند.
 ۲- انگلیسی‌ها متعهد شدند در صورت حمله دولتهای اروپایی به ایران، به حکومت قاجار کمکهای مالی و نظامی کنند.
 ۳- در صورت اختلاف و نزاع بین دولت ایران و طوایف افغان دولت انگلستان مداخله نکند.

به انگلستان برای فراگیری علوم و فنون جدید ۳- ترجمه کتابهایی با موضوع تاریخ کشورهای اروپایی اقدامات امیرکبیر: ۱- برقرار کردن امنیت و آرامش ۲- اقدامات اصلاحی گسترده در جهت نوسازی و کارآمدی تشکیلات حکومتی ۳- مبارزه با مفاسد اداری و مالی ۴- توجه به حفظ استقلال کشور در سیاست خارجی ۵- قطع نفوذ و دخالتهای روسیه و انگلستان ۵- تاسیس مدرسه دارالفنون ۶- استخدام معلمانی از کشورهای جز روسیه و انگلستان مثلاً اتریش برای تدریس در دارالفنون
 امتیازات اقتصادی: اوج رقابتهای اقتصادی روسیه - انگلستان در زمان ناصرالدین شاه بود که در نتیجه آن امتیازات اقتصادی مهمی در ایران به دست آوردند.
 اثرات امتیازات بر اقتصاد ایران: ۱- آسیب فراوان بر صنعت و بازرگانان ایران ۲- عدم توانایی داخلی در رقابت با کالاهای اروپایی ۳- ورشکستگی بازرگانان

روسیه و انگلستان - واگذاری امتیازات به روسیه و انگلستان تسلط بیگانگان بر منافع ثروت اقتصادی کشور - بیکاری سراسری در کشور - افزایش فقر عمومی
 ۲- زمینه‌های فکری و فرهنگی، زمینه‌های داخلی: آموزه‌های دین اسلام و مذهب شیعه؛ زمینه‌های خارجی: آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا؛ انقلاب کبیر فرانسه
 یکی از مهمترین حوادثی که بروز انقلاب مشروطه را سرعت بخشید؛ به چوب بستن بازرگانان به بهانه گران شدن قند.
 مرحله اول قیام:
 رهبران قیام: آیت الله طباطبایی
 محل تحصن: حرم حضرت عبدالعظیم
 مهمترین خواسته مردم: تاسیس عدالتخانه

نظام خلقت است.
 کارکردهای خانواده:
 ۱- فرزند آوری خانواده و تجدید نسل: الف) تداوم نسل انسان ب) توسعه و استحکام خانواده ج) شرط بقای جامعه
 ۲- حمایت و مراقبت
 ۳- جامعه پذیری و تربیت
 درس بیستم
 همسر گزینی: اولین گام در راه تشکیل یک خانواده متعادل و سالم دقت در انتخاب همسر است.
 عوامل مهم در همسر گزینی:
 هماهنگی افراد از نظر اعتقادات دینی، تحصیلات، اخلاق و روحیات و وضعیت خانوادگی
 مهمترین عامل؛ ایمان و اعتقادات افراد
 مهمترین هدف ازدواج از دیدگاه قرآن: برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد

افراد بر مبنای ارزش‌هایی که به آن معتقدند، عمل می‌کنند.
 عقاید: بخش مهمی از فرهنگ هر جامعه را عقاید و باورهای آن شکل می‌دهد.
 در جامعه‌ای که عقاید دینی دارد، هنجارها، نمادها و ارزش‌هایی بر مبنای آن عقاید شکل می‌گیرد.
 درس هجدهم
 هویت: احساس و آگاهی و شناخت از خود را هویت می‌گویند.
 ابعاد هویت:
 هویت فردی: ویژگی‌های جسمانی - ویژگی‌های روانی
 هویت اجتماعی: افراد با عضویت در گروه‌های مختلف اجتماعی هویت اجتماعی بدست می‌آورند.
 چگونگی شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد:
 محل شکل‌گیری: ابتدا خانواده، سپس مدرسه -

جنگ تحمیلی: ۸ سال دفاع مقدس مردم ایران در برابر حملات رژیم بعثی عراق
 درس هفدهم
 فرهنگ:
 فرهنگ شیوه زندگی جامعه است. (شیوه مشترک زندگی در یک جامعه)
 ویژگی‌های فرهنگ: فرهنگ پدیده‌ای آموختنی است. فرهنگ از طریق آموزش و تربیت از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. فرهنگ در جریان اجتماعی شدن آموخته می‌شود.
 لایه‌های فرهنگ: لایه‌های خارجی یا بیرونی فرهنگ: نماد - هنجار
 لایه‌های عمیق‌تر یا درونی فرهنگ: ارزش - عقاید
 نماد: نشانه یا نماینده یک پدیده دیگر مثلاً علامت ؟ که نماد پرسش است.
 زبان گفتاری و نوشتاری، همه اشیا و

از آن پرداخت و در نهایت به اتهام مخالفت با مشروطه محاکمه و اعدام شد.
 ۳- افزایش دخالت‌های خارجی: ظهور کشورهای قدرتمند در اروپا چون آلمان - ایتالیا - اتریش و مجارستان که خواهان دست اندازی بر مستعمرات دیگر کشورها بودند. دخالت روسیه و انگلستان در ایران = بستن قرار داد ۱۹۰۷ و تقسیم ایران بین این دو کشور
 ۴- وقوع جنگ جهانی اول:
 طرفین جنگ: دولتهای متفقین: انگلستان - فرانسه - روسیه و در اواخر جنگ آمریکا؛ دولتهای متحدین: آلمان - ایتالیا - اتریش - مجارستان - عثمانی
 نتیجه جنگ: پیروزی متفقین
 نقش ایران در جنگ: در ابتدا اعلام بی طرفی کرد. انگلستان - روسیه و عثمانی بی طرفی ایران را نادیده گرفته و نیروهای خود را وارد ایران کردند.

در ایران دست یابد.
 مجریان کودتا، مهره سیاسی: سید ضیاء الدین طباطبایی از سیاستمداران طرفدار انگلستان؛ مهره نظامی: رضا خان یکی از فرماندهان نیروی قزاق
 نتیجه کودتا: سید ضیاء الدین طباطبایی به عنوان نخست وزیر به احمد شاه تحمیل شد. رضاخان فرمانده کل قوا شد. اشغال مراکز مهم پایتخت توسط نیروهای تحت فرمان رضا خان.
 اقدامات رضاشاه:
 قبل از سلطنت:
 ۱- نوسازی تشکیلات نظامی و پایه گذاری ارتش جدید برای سرکوب نمودن نافرمانی و آشوب‌های داخلی و برقراری نظم و امنیت.
 ۲- معرفی خود به عنوان فردی مذهبی و پایبند احکام و ارزشهای دینی با حضور در مراسم و مجالس مذهبی و دیدار و مشورت با علما.

۵- ادامه نوسازی تشکیلات نظامی.
 ۶- گسترش مدارس و مراکز آموزشی جدید در شهرهای مختلف.
 ۷- توسعه راههای شوسه.
 ۸- احداث راه آهن سراسری از خلیج فارس به دریای مازندران.
 ۹- ایجاد موسسات و مراکز متعدد.
 ۱۰- دستور پوشیدن لباس یکسان به مردم ایران.
 ۱۱- محدودیت برگزاری مراسم مذهبی از جمله عزاداری امام حسین.
 ۱۲- برداشتن حجاب
 جنگ جهانی دوم:
 طرفین جنگ:
 ۱- متفقین: انگلستان، فرانسه، شوروی، آمریکا
 ۲- دولتهای محور: آلمان - ایتالیا - ژاپن
 شروع جنگ، حمله آلمان به لهستان

افزایش بهره‌وری در زندگی:
 ۱- استفاده مناسب از وقت و زمان
 ۲- نظم و ترتیب و انضباط در کارها
 ۳- اصلاح عادات غلط مصرفی
 ۴- انجام کارها از روی آگاهی
 ۵- تنظیم جدول بودجه اقتصادی
 درس بیست و چهارم
 رابطه اقتصادی، نوعی از روابط انسانی مبتنی بر فعالیتهای تولید، توزیع و مصرف که به طور مداوم با یکدیگر برقرار می‌نمایند را می‌گویند.
 بهره‌وری در اقتصاد:
 در اقتصاد بهره‌وری را نسبت ستانده‌ها به داده‌ها تعریف کرده‌اند.
 اگر بخواهیم تولید کالا یا خدمت را افزایش دهیم یا کیفیت را بهتر کنیم باید در نهاده‌ها یا فرآیندها تغییرات مطلوبی به وجود بیاوریم.

شهروندی:
 ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص پیوند می‌دهد و در نتیجه برای فرد و حکومت، حقوق و تکالیفی ایجاد می‌شود.
 قوانین هر کشور به ویژه قانون اساسی آن، حقوق و تکالیف شهروندی را معین می‌کند.
 حقوق شهروندی طیف وسیعی از انواع حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... را شامل می‌شود.
 انواع حقوق شهروندی:
 ۱- حق برخورداری از عدالت قانونی
 ۲- حق برخورداری از عدالت قضایی
 ۳- حق مشارکت سیاسی
 ۴- حقوق فرهنگی
 تکلیف شهروندی: رعایت قانون و مقررات -

علت پیدایش حکومت‌ها:
 ۱) زور و قدرت: فرمانروایی یک فرد یا گروه بر دیگران مانند حکومت‌های چنگیز و تیمور
 ۲) دفاع و حفاظت از اموال و سرزمین
 ۳) توافق داوطلبانه ساکنان یک مکان مانند حکومت مادها به رهبری دیاکو
 نیاز به حکومت یک نیاز اساسی است و یک امر ضروری و عقلانی
 حق حاکمیت الهی:
 در جهان بینی توحیدی اسلام، حق مالکیت مطلق همه موجودات و پدیده‌های جهان از آن خداست. افرادی که شایستگی نیابت و وکالت خداوند را دارند ویژگی: آگاهی از قوانین الهی و ایمان داشتن به آن؛ از نظر تقوا و عدالت از دیگر مردم بالاتر باشند
 مثال: پیامبران الهی - امامان معصوم - افراد صالح و متقی در غیاب امام معصوم

برای کسب نفوذ سیاسی و اقتصادی در ایران
 کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲،
 شرایط کشور در زمان کودتا:
 ۱- بروز اختلاف میان رهبران و گروه‌های سیاسی پشتیبان نهضت ملی شدن صنعت نفت
 ۲- رهبران نهضت اسیر جاه‌طلبی و خود خواهی سیاسی اطرافیان خود شدند و نتوانستند از گسترش اختلافات درونی جلوگیری کنند
 ۳- تبدیل اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی = دل‌سرد شدن ملت و امیدوار شدن دشمنان نهضت
 دولتهای خارجی هدایت کننده کودتا، انگلستان و آمریکا
 مجریان کودتا: واحدهایی از ارتش به فرماندهی سرلشکر زاهدی
 نتیجه کودتا: ۱) سرنگونی دولت مصدق؛ ۲) منابع نفت ایران دوباره در اختیار بیگانگان قرار گرفت.

دستگیری و انتقال امام به تهران در ۱۵ خرداد
 اعتراض گسترده مردم در شهرهای مختلف به خاطر دستگیری امام
 شدیدترین اعتراضات در تهران - قم و ورامین صورت گرفت.
 رژیم پهلوی به ماموران خود دستور داد تظاهر کنندگان را به گلوله بزنند و قیام را سرکوب کنند.
 تبعید امام:
 علت تبعید: سخنرانی امام در مورد دادن مصونیت قضایی به ماموران نظامی آمریکا، که آتراً اقدامی ذلت بار و خلاف استقلال کشور می‌دانستند و شاه را به جهت وابستگی به آمریکا به شدت سرزنش کردند.
 اقدامات رژیم: حکومت پهلوی دریافت که امام اهل سازش و سکوت نیست. تبعید امام به ترکیه در تاریخ ۱۳ آبان ۱۳۳۳. یک سال بعد امام به نجف تبعید شدند. در آستانه پیروزی انقلاب امام از نجف

اقدامات لازم را برای تاسیس نظام سیاسی جدید انجام دهد.
 تاریخ انتخابات: ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸
 نتیجه انتخابات: ۹۸٪ مردم به جمهوری اسلامی رای آری دادند.
 روز ۱۲ فروردین را روز جمهوری اسلامی نامیدند.
 انواع توطئه‌ها علیه انقلاب:
 ۱- ایجاد شورش و نا امنی: توسط: گروه‌های ضد انقلاب داخلی با حمایت دشمنان خارجی انقلاب.
 اقدامات: ایجاد نا امنی و اغتشاش در بخش‌هایی از کشور بخصوص مناطق مرزی؛ به راه انداختن جنگ داخلی؛ خسارت به اموال عمومی و دارایی‌های مردم
 ۲- ترور شخصیتها و مردم انقلابی
 ۳- اقدامات نظامی: حمله نظامی آمریکا: هواپیما و بالگردهای آمریکایی در صحرای طبس دچار طوفان شن شدند.

محل یادداشت

محل یادداشت

محل یادداشت